

AZ OKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM SZEMLELTETŐ FILMKIRENDELTSÉGE
 filmdia sorozatából
 31. szám.

KARSZTJELENSÉGEK .

Földrajzi diasorozat: 9.

Készült: 1952. évben

1. Karsztos táj. A mészkőfelszín vízben szegény, ezért növényzet alig van rajta. Kopár, kietlen, sivár tájak a mészkő vidékek. Buccari felett levő mészkővidéket látunk..

2. Karsztos mészkőszikla. A szén-savtartalmu esővíz oldja a mészkövet. A víz főleg a finom repedés-hálózatok mentén fejt ki erős oldó hatást. Hosszu évtizedek alatt lehullott esővíz oldó munkájának eredményeképpen jellegzetesen legömbölyödött, karvas-tagsága lyukakkal telt mészkősziklák alakulnak ki. /Aggtelek környékéről./

3. Friss dolina a régi fenekén. A víz oldó hatására a mészkő felszínén kör alakú berogyások keletkeznek, ezek a dolinák. Az előttünk levő kis dolina friss berogyás a régi fenekén, melynek puszta pereme jól látható a háttérben.

4. Dolinák. Egymás mellett két berogyás is keletkezett a felszínen.

5. Beszakadt dolina. A víz oldó hatására a dolina térfogata egyre nagyobbodik s a fenékdolítás következtében mélyül is. Ujabb berogyások keletkeznek s a homorú oldalak leszakadnak. Képünk ilyen nagy dolinát mutat a Sant Kaciani barlang közelében. A meredek falak árnyékában, azok törmelékén már megkapaszkodott a növényzet.

6. Polje. A legnagyobb karsztos forma. Akkor nevezik így, ha a mészkő nagy területekről egész az alapkőzetig kioldódik. Az alapkőzet felszínén mészkőfalak között vékony humuszréteg keletkezik, melyen fű sarjad /a kép előtere/. A Karsztvidéken falvak települnek rájuk.

7. Viznyelő. Ilyen üregekben tűnik el a patak, vagy csapadék a mészkő felszínen a mélybe. A hiányzó anyagot a víz oldotta ki.

8. A barlang keletkezési vázlat. A viznyelőekben lefolyó és szivárgó víz a mészkő repedéseibe hatol és azokat oldással egyre jobban tágítja. Képünkön négy viznyelő végzi az oldó munkát /I, II, III, IV./ A sötét foltok kioldott üregek. A mészkőben három záróréteget látunk /A, B, C./. A felső közel van a felszínhez, onnan gyorsan áthatolnak a viznyelők és a második záróréteg felett a völgy felé áramló víz oldó hatására barlangrendszer alakított ki. Valamilyen ok miatt /emelkedés, vagy talajvízszint süllyedése/ azonban a viznyelők kürtői átvágták a középső záróréteget is és ledolgozták magukat a harmadik /C/ záróréteget s ott

alakítottak ki új barlangrendszert. Most tehát a karsztforrás egy emelettel mélyebben bukkan ki a völgy oldalán s a felső barlangok "szárazra" kerültek /B/.

9. Barlangi folyó. A mészkőfelszínen kifejlődött sok víznyelő hatalmas víztömegeket bujtat a mészkő belsejébe, melyek bővizű "karsztfolyók"-ként jutnak ki a barlang kijáratain a napvilágra. Képünk a Ragusa feletti Ombla barlangi folyót mutatja.

10. Barlang bejárat. Az Aggteleki barlang bejárata a hegy alján nem sejteti annak hatalmas méreteit, kisebb üreg nyílásának látszik.

11. Cseppkövek: A barlang tetején szivárgó vízcseppből kiváló mészkőtermékekből épülnek a cseppkövek. Jellemzősége a fiatal cseppkövek sokasága. A felfelé képződő kőgyertyák vastagabbak a függő cseppköveknél /Aggtelek: "Meseország"/.

12.a. Cseppkövek. A barlang boltozatáról lenyúló kőcsap s az alulról épülő kőgyertya összeérve oszlopot alkot /Aggtelek/.

12.b. Cseppkövek. A képződmények különböző alakokat hoznak létre. A középső kőgyertya felső része papagájhoz hasonlít, ezért kapta a "Papagáj" nevet. /Aggtelek/

12.c. Cseppkövek. Aggteleki részlet "Petőfi kutja". A cseppkőtalapzatok határolta medencében iható víz gyülik össze.

12.d. Cseppkövek. Aggteleki részlet a "Csodák termé"-ből.

13. Szakadékvölgy. A túlfejlődött barlang teteje beszakad, a törmelék elszállítja a hajdani barlangi patakat. A barlang oldalai most a szűk völgy meredek mészkőfalait alkotják. A Tordai hasadék híres szakadékvölgyét látjuk. A gyaluguton álló ember érzékelteti az arányokat.

14. Szédellői völgy. Ugyancsak szakadékvölgy. Az előttünk levő szakasz nem annyira szurdokjellegű, mint az előbb látott Tordai hasadék.

15. Kazán szoros. Az aldunai Kazán szoros részlete, amely szintén ősi barlang felszakadt darabja, jól mutatja, hogy a szakadékvölgy platószerű mészkőhegyen vág keresztül.

Készült a Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál
Felelős vezető: Bojkovszky Lajos